

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ
І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра театрознавства

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методичні рекомендації

до проведення практичних занять

Рівень вищої освіти – другий (магістр)

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 026 Сценічне мистецтво

Освітньо-професійна програма – Сценічне мистецтво

Харків – 2022

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 026 Сценічне мистецтво, освітньо-професійної програми Сценічне мистецтво. 8 с.

Укладач:

Каленіченко Ольга Миколаївна, професор кафедри театрознавства, доктор філологічних наук

Рецензенти:

Шеховцова Т.А., доктор філологічних наук, професор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Партола В.Я., декан театрального факультету, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри театрознавства

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни затверджено на засіданні науково-методичної ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Протокол № _ від _____ -- 2022 року).

Голова науково-методичної ради,

ректор _____ Наталія ГОВОРУХІНА

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

Гарант освітньо-професійної програми

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри театрознавства

_____ Яна ПАРТОЛА

© Каленіченко О.М.

© Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

1. Анотація навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрантів. Програма визначає обсяг знань здобувачів, алгоритм вивчення дисципліни, необхідне методичне забезпечення.

Метою навчальної дисципліни є формування у магістрантів базової системи знань з методології, методики та організації наукової роботи для здійснення науково-дослідницької діяльності.

Магістранти мають **знати** предмет і сутність науки та її головні функції, методологію та загальнонаукові, конкретно-наукові та спеціальні методи наукових досліджень, розуміти їх зміст, функції та підходи до їх застосування; особливості наукової роботи та принципи організації наукового дослідження.

Здобувачі повинні **вміти** здійснювати пошук інформації у процесі наукової роботи з використанням сучасних комп'ютерних баз даних, використовувати загальні і спеціальні методи наукових досліджень, вибирати необхідні для наукового дослідження методи дослідження; оформлювати окремі види наукових робіт згідно вимог, проводити апробацію науково-дослідної роботи.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування практичних **компетентностей**, зокрема:

ЗК1. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад й концепцій культурно-мистецьких процесів для усвідомлення соціально-культурної значимості своєї діяльності.

ЗК2. Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність оперувати новітніми комунікаційно-інформаційними технологіями в процесі проєктування та реалізації художньої ідеї, осмислення творчого результату.

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати професійні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.

ЗК10. Здатність знаходити, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати інформацію в мистецтвознавчих науках, проводити дослідження на відповідному рівні.

СК1. Здатність до комплексного розв'язання складних професійних проблем в галузі сценічної інноваційної діяльності при глибокому переосмисленні наявних та створенні нових знань та професійної практики.

СК5. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК7. Здатність до спілкування у діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій в т.ч. і на міжнародному рівні.

СК8. Здатність планувати та здійснювати наукові дослідження з питань сценічного мистецтва, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.

СК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН1. Володіти на високому рівні культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу і синтезу в професійній діяльності.

ПРН2. Вільно оперувати всім комплексом отриманих знань у сфері практичної професійної та дослідницької діяльності.

ПРН4. Пояснювати феномен культури, її роль у людській діяльності; роль мистецтва і науки у розвитку цивілізації та пов'язані з ним сучасні та естетичні проблеми.

ПРН12. Володіти навичками наукового опрацювання літератури (оформлення бібліографії, правила цитування тощо), вміти застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору, систематизації та використання інформації.

ПРН13. Володіти навичками творчого самостійного мислення і наукового пошуку; нормами професійної культури викладу матеріалу і наукової полеміки.

ПРН14. Планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.

ПРН15. Знати та застосовувати на практиці сучасну методологію дослідження сценічного мистецтва.

ПРН16. Знаходити відповідні засоби презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

ПРН17. Вміти проєктувати й реалізовувати художньо-мистецькі та науково-дослідницькі проєкти, спрямовані на популяризацію історичних досягнень українського й світового сценічного мистецтва, пропагувати високохудожні твори сучасного мистецтва.

ПРН18. Координувати та вдосконалювати процеси у творчо-виробничій сценічній діяльності або навчанні.

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять

Опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає проведення практичних занять в обсязі, що визначений у робочому навчальному плані.

Обсяг практичних занять для здобувачів денної форми навчання складає 12 годин.

Обсяг практичних занять для здобувачів заочної форми навчання складає 4 години.

Тема 1. Поняття та сутність науки (ДФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: поглиблення знань про поняття та сутність науки.

Зміст практичного заняття:

1. Основні етапи розвитку науки.
 2. Поняття про науку, її сутність і функції.
 3. Основи наукознавства.
 4. Понятійний апарат науки.
 5. Класифікація науки.
 6. Характеристика видів наукової діяльності.
 7. Організація науки та наукових досліджень в Україні.
 8. Пріоритетні напрями розвитку мистецтвознавства в Україні.
- Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 2. Основи методології наукових досліджень (ДФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: засвоєння загальнонаукової та конкретно-наукової методології дослідження, методів та техніки проведення наукових досліджень.

Зміст практичного заняття:

1. Основні положення наукової методології.
2. Місце теорії в наукових дослідженнях.
3. Сутність теорії та її зв'язок з практикою.
4. Функція та основні складові теорії.
5. Підходи до визначення сутності теорії: гносеологічний, логічний, методологічний.
6. Конкретно-наукова методологія.
7. Методи і техніка дослідження.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 3. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження (ДФН та ЗФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: засвоєння загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження.

Зміст практичного заняття:

1. Особливості сучасної наукової методології.
2. Три групи законів: окремі, особливі та загальні і їх сутність.
3. Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії, методи і їх сутність.
4. Загальні методи наукових досліджень і їх сутність.
5. Емпіричні методи дослідження і їх сутність.
6. Методи теоретичного дослідження і їх сутність.
7. Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження і їх сутність.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 4. Наукове дослідження: сутність та загальні вимоги (ДФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: засвоєння сутності наукового дослідження та загальних вимог до нього.

Зміст практичного заняття:

1. Поняття наукового дослідження, його основні ознаки та характеристики.
2. Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки.
3. Визначення об'єкта дослідження.
4. Визначення предмета дослідження.
5. Визначення мети та завдань дослідження.
6. Сутність організаційного етапу науково-дослідного процесу.
7. Сутність дослідного етапу науково-дослідного процесу.
8. Організація роботи з інформацією для проведення дослідження.
9. Фундаментальні дослідження: мета, приклади.
10. Прикладні дослідження: мета, класифікація, приклади.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 5. Науковий текст: різновиди, специфіка та основні вимоги до підготовки (ДФН та ЗФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: засвоєння специфіки та основних вимог до написання наукового тексту.

Зміст практичного заняття:

1. Види наукових публікацій.
 2. Наукова монографія, її сутність та вимоги до написання і оформлення.
 3. Наукова стаття, її сутність та вимоги до написання і оформлення.
 4. Тези наукової доповіді, її сутність та вимоги до написання і оформлення.
 5. Правила складання бібліографічного опису для списків наукової літератури і джерел.
 6. Наукометричні дані.
 7. Поняття академічна доброчесність, її принципи та види порушень.
- Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 6. Оприлюднення результатів наукових досліджень (ДФН)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: засвоєння основних форм оприлюднення результатів наукового дослідження.

Зміст практичного заняття:

1. Наукова конференція та її різновиди.
 2. Вимоги до виступу на конференції.
 3. Вимоги до відповідей на конференції.
 4. Дискусії та форми їх проведення під час конференцій.
 5. Підготовка матеріалу для презентацій.
 6. Написання автореферату на захист дипломної роботи.
 7. Доповідь під час захисту дипломної роботи.
 8. Вимоги до відповідей під час захисту дипломної роботи.
- Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

3. Рекомендовані джерела

1. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко Я.М. Методи наукових досліджень: навчальний посібник. Х.: НТУ «ХП», 2009. 142 с.
2. Гуроров О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
3. Дегтярьов А.В., Кокодій М.Г., Маслов В.О. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 78 с.
4. Дейниченко Г.В., Постнов Г.М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2014. 115 с.
5. Колесников О.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. 2-ге вид. випр. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
6. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К. : Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.

7. Корягін М.В., Чік М.Ю. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. 2-ге вид. К.: Алерта, 2019. 492 с.
8. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів / уклад.: О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. Харків: Право, 2019. 40 с.
9. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
10. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за заг. ред. Т.В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.
11. Щербак Т.І., Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

4. Рекомендовані інтернет-ресурси

1. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>
2. Вікіпідручник, відкрита та вільна бібліотека навчальної літератури. URL: <https://uk.wikibooks.org/wiki/>
3. Вимоги до публікацій та фахових видань. URL: <http://vak.org.ua/fv/>.
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. URL: www.dnpb.gov.ua/
5. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Онлайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua/>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методологія наукових досліджень
Методичні рекомендації до проведення практичних занять

Каленіченко Ольга Миколаївна
доктор філологічних наук, професор

Друкується в авторській редакції
Комп'ютерний набір
Комп'ютерна верстка
План 2022
Формат 60x64/16
Гарнітура "Times". Папір для мн. ап. Друк різнограф.
Обл.-вид. арк. 64. Тираж 10 екз.